

Samen leren samenleven
Ons pedagogisch project

Colofon

Dit is een uitgave van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Redactieadres:

GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Willebroekkaai 36 - 1000 Brussel

Tel.: 02 790 92 00

www.g-o.be

info@g-o.be

Niets in deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	5
Samen leren samenleven	6
Onze bouwstenen voor het samen leren samenleven	8
Fundamenten van actief burgerschap	8
Zo maken we het waar...	11
Werken aan actief burgerschap	11
Werken aan waarden	11
Gelijke kansen voor iedereen	13
Onze bouwstenen voor gelijke kansen	13
Kwaliteit staat voorop!	13
Iedereen is een vip	13
Talent maakt het verschil	14
Eindtermen vertalen naar competenties	14
Sociale mix is een plicht	15
Zo maken we het waar...	16
Differentiëren, excelleren, innoveren	16
Brede open school	17
Leerlingenbegeleiding	17
Zorg	18
Taalonderwijs	18
Ons charter: het pedagogisch project van het GO! (kortweg: PPGO!)	20
Missie	20
Basisbeginselen	20
Samen leren samenleven: neutraliteit als uitgangspunt voor actief burgerschap	22
Engagementsverklaring	23

Woord vooraf

Echte kansen bieden aan jonge mensen, segregatie tegengaan, talenten ontwikkelen en elk talent gelijkwaardig waarderen. Dat is en blijft ook in de 21ste eeuw de maatschappelijke opdracht van het GO!, het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap. Want goed onderwijs doet onze welvaart en het welbevinden stijgen. Daar moeten we samen aan blijven werken.

Als we een leefbare en open samenleving willen, is het op de eerste plaats onze opdracht om van onze jongeren democratische, geëngageerde burgers te maken. Als we een vreedzame en duurzame samenleving willen, is het onze opdracht hen te leren samenleven.

Dat zijn de richtingwijzers van ons pedagogisch project (PPGO!). Kwaliteit staat daarbij voorop. Kwaliteit heeft te maken met het kunnen ontwikkelen van elk talent, met het vormen van de totale persoonlijkheid en de brede ontwikkeling van elk individu en met het harmonieus samenleven als actieve burgers in onze voortdurend veranderende, democratische samenleving.

Die uitdaging wordt elke dag door vele duizenden mensen waargemaakt. Daarmee creëren we kansen en dragen we bij tot de ontwikkeling van individuen en van de samenleving. De opgave om mee te bouwen aan een toekomst voor iedereen, is geen vrijblijvende oefening maar een geëngageerde uitdaging die we telkens opnieuw aangaan.

Raymonda Verdyck
afgevaardigd bestuurder

Samen leren samenleven

Ons PPGO! heeft tot doel kinderen en jongeren te laten ontdekken dat er geen universele waarheid is om filosofische, ideologische en godsdienstige vragen te beantwoorden. En dat we ondanks verschillende opvattingen vooral moeten leren met elkaar samen te leven. 'Samen leren samenleven' staat in het PPGO! omschreven als een kernopdracht voor iedereen.

Heel belangrijk daarbij is dat iedereen de vrijheid geniet om zelf keuzes te maken en kritisch te zijn. Die openheid veronderstelt dat kinderen en jongeren ruimte krijgen om te twijfelen, dat ze continu vragen mogen stellen en dat ze de nodige vaardigheden aanleren om kritische zin te ontwikkelen.

Uit een bevraging die het GO! bij onze professionals liet uitvoeren is gebleken dat gelijkwaardigheid, wederzijds respect, geëngageerde betrokkenheid, openheid, vrijheid van gedachte en kritische zelfbevraging nog altijd prioritaire waarden zijn.

Sinds 1989 vervult het GO! met veel zorg zijn opdracht om 'neutraal' onderwijs aan te bieden, een opdracht die in de grondwet ingeschreven staat. Met de jaren is de betekenis van het begrip 'neutraliteit' in het GO! steeds ruimer geworden. De diversiteit van onze samenleving is geëvolueerd naar een superdiversiteit, die voor spanningen zorgt. Dat plaatst onze scholen voor extra uitdagingen. Daarom maken wij van de neutraliteit vandaag een actieve neutraliteit.

Neutraliteit in het GO! betekent dat we geen voorkeur hebben voor één specifieke opvatting. Geen enkele filosofische, ideologische en godsdienstige overtuiging domineert, ze zijn alle gelijkwaardig. Er is op dat vlak geen 'grootste gelijk'. Bovendien is de dialoog niet vrijblijvend. Jongeren krijgen ruimte en gaan niet uit van het eigen gelijk. We leren hen openheid te creëren door hen duidelijk te maken dat de deelnemers aan de dialoog op voet van gelijkwaardigheid spreken, respect tonen voor de andere, maar tegelijk ook respect mogen vragen van de andere, in wederkerigheid.

Het lidmaatschap van een samenleving noemen we burgerschap. Burgerschap gaat over

- democratie, waarin een samenleving positief omgaat met haar burgers, ondanks tegengestelde belangen en machtsverhoudingen;
- participatie, die van de burger een grote betrokkenheid en engagement bij de samenleving vraagt;
- identiteit, die de wisselwerking tussen de vrijheid van het individu en zijn omgeving aanspreekt.

Op al deze domeinen, maar zeker ook op het domein van het goede persoonlijke leven, willen we onze leerlingen leren samenleven, zodat ze zich ontwikkelen tot actieve burgers. We brengen hen de basiswaarden van de democratische samenleving bij: het respect voor de overtuiging van anderen, de vrijheid om zelf filosofische, ideologische en godsdienstige keuzes te maken, de gelijkwaardigheid van man en vrouw en de gelijkwaardigheid van alle mensen over alle verschillen heen.

Deze woordenwolk toont de verschillende GO! waarden. Hoe groter het lettertype, hoe belangrijker de waarde. De belangrijkste waarden vormen de kern van ons onderwijs. *Respectvol* is de uitschieter. *Samenwerken*, een *open geest* hebben, *verdraagzaam zijn* en *leerplezier* vervolledigen de top vijf. Bijkomende kernwaarden zijn *verantwoordelijkheid*, *zelfvertrouwen*, *sociaal zijn*, *betrokkenheid*, *engagement*, *positief kritisch zijn* en *iedereen als een vip beschouwen*.

Mensen met uiteenlopende overtuigingen zijn welkom in het GO! en hun eigenheid wordt er gerespecteerd voor zover zij de wetgeving in ons land respecteren, zich mee inzetten om kinderrechten en mensenrechten voor iedereen waar te maken en actief betrokken zijn bij de grondwaarden en doelstellingen van het PPGO!. Dit is de rode draad die ons met elkaar verbindt en van waaruit we samen leren samenleven.

Onze bouwstenen voor het samen leren samenleven

Fundamenten van actief burgerschap

Respect als doelstelling en verwachting

Respect is een kernwaarde in het hele onderwijsgebeuren van het GO!. Respect voor jezelf, voor de unieke persoonlijkheid van anderen, voor ieders geaardheid, huidskleur, afkomst, overtuiging, filosofie, levensbeschouwing, voor gender, voor mensen met een beperking, van jongeren voor ouderen, voor de natuur en het milieu, voor het materiaal in de klas of het praktijklokaal.

Respect op het werk, onder collega's, voor de directeur, van ouders voor leerkrachten en omgekeerd, van leerlingen voor leerkrachten en omgekeerd.

In de scholen wordt voortdurend en overal aan burgerschap gewerkt, doelbewust via educatieve projecten en ook in de lessen, op de speelplaats of tijdens uitstappen. Respect is de conditio sine qua non voor actief burgerschap. Daarom is het niet alleen een doelstelling die we nastreven, maar ook een verwachting ten aanzien van iedereen. Het samenleven veronderstelt wederkerigheid: iedereen moet zich respectvol tonen tegenover anderen. Actief burgerschap gaat over rechtvaardigheid en gelijkheid. De democratie heeft actieve burgers nodig.

Participatie als hefboom voor emancipatie en betrokkenheid

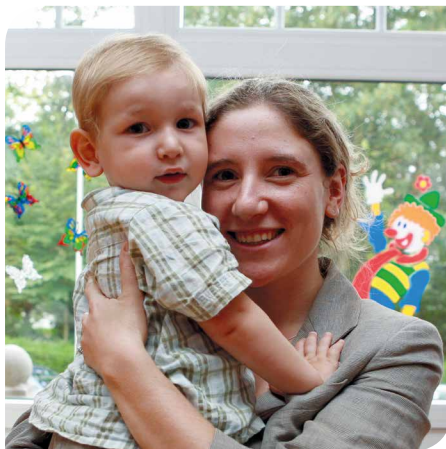
Participatie is een tweede belangrijk fundament voor actief burgerschap. Alle GO'ers, waar ze ook werken, kunnen participeren aan de besluitvorming. Via digitale enquêtes, sociaalnetwerksites, workshops e.d. worden ze geregeld uitgenodigd om hun mening te uiten over diverse aspecten van het onderwijs.

Ouders en school vormen een hechte tandem. Ze delen hun verantwoordelijkheden, praten met en luisteren naar elkaar als gelijken, stellen samen alles in het werk voor het welbevinden en de positieve ontwikkeling van de leerling. In de schoolraad kunnen ouders mee praten en denken over allerlei kwesties. In de oudervereniging of vriendenkring organiseren ze activiteiten die extra geld in het laatje brengen.

Leerlingen hebben inspraak via de leerlingenraad. In sommige scholen is er ook een kinderparlement, een forum, zijn er werkgroepen, klankbordgroepen, praatrondes en zo meer. Leerlingen kunnen ook hun mening kwijt op de schoolwebsite, op het prikbord, in de muurkrant, de schoolkrant, de ideeënbus, e.d.

Alles begint natuurlijk bij de manier waarop leerlingen uitgenodigd worden om te participeren in de lessen zelf. Leraren kunnen hen over tal van aspecten inspraak geven, bv. over de datum waarop toetsen worden afgenomen, de datum waarop taken worden afgegeven, de concrete invulling van vragen en opdrachten, de evaluatiecriteria, de manier van samenwerken, de invulling van leerinhouden en uitstappen, de wijze waarop remediëring wordt georganiseerd. Op die manier leren leerlingen wat het betekent om verantwoordelijkheid op te nemen. Het vergroot hun engagement en leert hen kritisch denken. Leraren beslissen natuurlijk zelf wat ze wenselijk en haalbaar achten. In het GO! zijn we er echter rotsvast van overtuigd dat participatie in deze vorm al mogelijk is vanaf de eerste graad van de lagere school.

Zo maken we het waar...

Werken aan actief burgerschap

Jong geleerd is oud gedaan. Deze spreuk wordt in onze scholen dagelijks in praktijk gebracht. Al heel vroeg - van in de kleuterklas - worden leerlingen bewust gemaakt van hun verantwoordelijkheid op tal van vlakken van het leven.

Gezonde eetgewoontes ontwikkelen, voldoende bewegen, zorg dragen voor het milieu en de natuur, je veilig bewegen in het verkeer (te voet of met de fiets), veilig en verantwoord omgaan met het internet en andere digitale middelen, respectvol omgaan met je medemens, democratisch denken en handelen: het maakt integraal deel uit van de brede vorming die onze scholen bieden. Natuureducatie, gezondheidseducatie, verkeerseducatie, herinneringseducatie, stuk voor stuk belangrijke facetten van burgerschapseducatie, maken van onze scholen oefenplaatsen waar nieuwe generaties kunnen werken aan de vernieuwing van de samenleving.

In de scholen van het GO! wordt niet enkel via specifieke projecten rond normen en waarden gewerkt. Er worden ook andere evenementen aan gewijd, bv. culturele avonden, lesmarathons, geïntegreerde werkperiodes, wedstrijden, ouderavonden, e.d. Daarnaast ontwikkelt de Pedagogische begeleidingsdienst van het GO! werkvormen voor leerkrachten (fiches bv.) om ook in vakken en leergebieden rond actief burgerschap te kunnen werken.

Werken aan waarden

Wederzijds respect, oprechtheid, gelijkwaardigheid, openheid en betrokkenheid zijn de basiswaarden die in onze scholen en voorzieningen worden aangeleerd, zodat kinderen en jongeren kunnen opgroeien tot actieve burgers. Burgers die een engagement tonen om onze superdiverse samenleving leefbaar te houden voor iedereen die eraan deelneemt.

Onze professionals engageren zich dagelijks om overtuigingen, culturen en mensen te verbinden, om kinderen en jongeren te leren samenleven en zo te werken aan een vreedzame en duurzame toekomst.

Onze scholen zijn samenlevingsscholen en verbindende scholen waar we gezamenlijk een gedeeld en actief burgerschap realiseren. Er is respect voor de geldende wetgeving, iedereen zet zich in om mensenrechten voor iedereen waar te maken en respect te verwachten van en voor iedereen.

Iedereen engageert zich om de basiswaarden van het PPGO! uit te dragen bij collega's, kinderen, jongeren en ouders.

Die basiswaarden staan altijd op de voorgrond, ook in de lespraktijk van onze leerkrachten. Maar daarnaast organiseren heel wat scholen van het GO! ook jaarlijks projecten om rond een van onze waarden te werken.

Culturele avonden, geïntegreerde werkperiodes, mondiale vorming, tekenwedstrijden en klaskranten, deelname aan Europese projecten, remediërende klassenraden, leerlingenbegeleiding, inschrijvingsbeleid, ouderavonden, er zijn 1001 gelegenheden waarop men in het GO! waarden als richtinggevend kader kan aanwenden.

Elke schooldirecteur kan jaarlijks samen met het schoolteam nagaan aan welke waarde(n) de schoolse en buitenschoolse activiteiten gekoppeld zullen worden. Het ideale moment daarvoor is het ogenblik waarop het schoolteam de activiteiten van het komende schooljaar inplant.

Alle leerkrachten geven tijdens het lesgeven impliciet of expliciet uiting aan datgene waar zij een waarde aan hechten. In de teksten en voorbeelden die ze kiezen, in hun reactie op vragen en tussenkomsten van leerlingen of cursisten, in de wijze waarop zij zich gedragen en het gedrag van hun leerlingen beoordelen.

Van bij het begin worden de leerlingen, bijvoorbeeld via de leerlingenraad, betrokken bij het waarde-ideaal dat de school wil uitdragen.

Elke school zorgt ervoor dat ouders bij de inschrijving van hun kind weten waartoe ook zij zich engageren als zij hun kind aan de school toevertrouwen. Zo krijgen de ouders vertrouwen in de school en wordt opvoeden een taak die ouders en school als volwaardige partners ter harte nemen.

Gelijke kansen voor iedereen

Het GO! zorgt ervoor dat iedereen zonder onderscheid gelijke kansen krijgt om zich te ontwikkelen. Vooroordelen worden tegengegaan. Samenwerken met elkaar wordt gestimuleerd.

De school moet ervoor zorgen dat elk kind evenveel kansen krijgt om zich maximaal te ontwikkelen. Elke leerkracht heeft de opdracht om aan gelijke kansen te werken. Onze schoolteams staan daar borg voor.

Niet elk kind komt met hetzelfde rugzakje aan bagage (sociaal, cultureel) voor het eerst naar school. Kinderen die bedreigd zijn in hun kansen hebben het moeilijker om de verwachtingen van de school in te lossen. Ze lopen meer dan andere kinderen het risico op leerachterstand, zittenblijven en schooluitval. Wij pleiten ervoor dat kinderen zo vroeg mogelijk naar school gaan. Hoe vroeger kinderen binnen een structureel kader aan hun vorming beginnen, hoe meer kansen ze krijgen om te slagen en om zich evenwichtig en harmonisch te ontwikkelen.

Onze bouwstenen voor gelijke kansen

Kwaliteit staat voorop!

Onze schoolteams streven naar kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen.

Kwaliteit heeft te maken met het ontwikkelen van elk talent, met het vormen van de totale persoonlijkheid en de brede ontwikkeling van elk individu en met het harmonieus samenleven als actieve burgers in onze democratische maatschappij.

Zorg voor de kwaliteit van ons onderwijs loopt als een rode draad door het beleid. Werken aan kwaliteitszorg stelt ons in staat om te bewaren wat goed is en te verbeteren waar het nodig is. Daarmee waarborgen we de hoge kwaliteit van ons onderwijs.

Iedereen is een vip

In het GO! is niemand een nummer. Iedereen is een echte 'vip', een 'veelzijdige interessante persoonlijkheid'. Voor elk van hen krijgt de afkorting 'vip' een andere invulling, die hun persoonlijkheid op het vlak van IQ en EQ typerend samenvat.

Elke leerling wordt benaderd als een unieke persoonlijkheid, een waardevol individu met eigen ambities, interesses en talenten. Door die vipbehandeling krijgt iedereen het gevoel erbij te horen op school.

Elke mens is uniek, alle mensen zijn gelijkwaardig. In elke onderwijs- en opvoedingssituatie moet de individuele eigenheid van elke lerende persoon tot haar recht komen. Wij streven naar gelijke ontwikkelingskansen voor iedereen. Met aangepaste ondersteuning trachten wij beperkingen en achterstanden te milderen of weg te werken. Anderzijds wordt elke lerende persoon uitgedaagd en geprikkeld om zijn talenten te gebruiken en te ontwikkelen. Differentiatie in de klas is een beproefde methode om de uniciteit van elke lerende persoon ten volle uit te spelen.

Talent maakt het verschil

Talent is meer dan cognitieve begaafdheid. Talent is niet alleen een taal- of wiskundeknobbel hebben. Er is ook de gave om iets te creëren, er is artistiek, muzikaal, sportief talent. De huidige samenleving erkent daarenboven ook het belang van sociale en emotionele intelligentie en het talent om de eigen ontwikkeling en die van anderen te sturen.

Talent kun je ontdekken en ontwikkelen door oefening, en verrijken door relevante ervaringen. Dat is wat onze schoolteams ook doen: jongeren opleiden tot het maximum van hun mogelijkheden. Daarom streven wij naar een onderwijssysteem dat de ontwikkeling van talenten maximaal stimuleert.

Talent, ambitie en interesse van de individuele leerling moeten de voornaamste criteria zijn om te kiezen voor een bepaalde studierichting.

Eindtermen vertalen naar competenties

De samenleving van de 21ste eeuw stelt heel complexe eisen. De burgers van morgen moeten in staat zijn om oplossingen te vinden voor complexe situaties waarin ze kunnen terecht komen, zowel in hun persoonlijk en maatschappelijk leven als tijdens het werk als bij het leren. Die competenties (kennis, vaardigheden en attitudes) moeten ze gaandeweg op school ontwikkelen.

Er gaat dus ook meer aandacht naar competentie in het leren, technische competentie, financiële en digitale geletterdheid, mediawijsheid, initiatief en ondernemingszin, sociale competentie en actief burgerschap. Dat laatste omvat herinneringseducatie en werken aan competenties in

verband met wereldburgerschap, democratie, diversiteit en duurzaamheid. In de leerplannen worden eindtermen dan ook steeds meer vertaald naar competenties. Die competenties worden bovendien ambitieus geformuleerd.

Sociale mix is een plicht

Binnen haar muren kiest elke school voor een sociale mix: leerlingen met verschillende achtergronden, zowel sociaaleconomisch, etnisch als cultureel, volgen er samen les, in een harmonische verhouding. De school wordt zo een oefenplaats waar jongeren leren op een positieve, realistische en veilige manier met alle facetten van de diverse samenleving om te gaan. Dat draagt bij tot een positieve, open en tolerante samenleving.

Klasgroepen worden zoveel mogelijk heterogeen samengesteld: sterk en zwak presterende leerlingen, leerlingen met verschillende opleidingsniveaus, studierichtingen, leerjaren (binnen dezelfde graad) enz. Alle verschillende talenten worden gelijkwaardig behandeld. Er wordt differentiërend gewerkt, zodat elk talent aan zijn trekken komt. Zowel kansrijke als kansarme leerlingen krijgen daardoor meer leerkansen en bijgevolg ook betere toekomstperspectieven.

Zo maken we het waar...

Differentiëren, excelleren, innoveren

Differentiëren

Elke leerling is uniek, anders en heeft specifieke talenten, interesses en ambities. Elke leerkracht heeft de taak om die verschillen positief te waarderen en er unieke ontwikkelingskansen voor elk individu van te maken. Daarom, en omdat we graag de lat hoog leggen voor iedere leerling, zal de leerkracht taken en opdrachten geven die aangepast zijn aan wat de leerlingen kunnen en toch alles in het werk stellen om elke leerling naar een hoger niveau te tillen.

Differentiëren betekent: remediëring voor wie er nood aan heeft, verdieping voor wie de basisleerstof beheerst. Het is een sleutelbegrip in ons streven naar gelijke onderwijskansen voor iedere leerling.

Excelleren

Wij willen dat onze leerlingen en onze leerkrachten excelleren. Onze leerlingen moeten kunnen excelleren in die domeinen die het best aansluiten bij wat ze kunnen.

Maximale leerwinst nastreven, maximale ontwikkeling van (cognitieve en niet-cognitieve) talenten stimuleren, maximale kansen bieden, dat is de essentie van excellent, kwaliteitsvol onderwijs. Het maakt leren plezierig en het leidt tot betere resultaten.

Innoveren

Het GO! heeft altijd een voortrekkersrol gespeeld op het vlak van innovatie en wil dat blijven doen, zowel in het aanbod als in de aanpak, door schoolteams te inspireren.

Het GO! werkt actief aan de school van de toekomst door innoverende initiatieven te nemen die de kwaliteit van ons onderwijs ten goede komen en die kinderen en jongeren de kans geven om positieve leerervaringen op te doen en zich continu te ontplooiën, zodat ze hun plaats vinden en zich thuis voelen in de samenleving van morgen. Met andere woorden: het GO! staat voor toekomstgericht onderwijs.

Brede open school

Kinderen en jongeren ontwikkelen zich in interactie met hun omgeving, zowel op school als in hun vrije tijd. De scholen van het GO! brengen daarom leerlingen in contact met ondernemingen, verenigingen en organisaties in de buurt en dagen hen uit om hun ondernemingszin en talenten in levensechte contexten te ontwikkelen, om een brede waaier aan leef- en leerervaringen op te doen.

Samen met hun partners gaan onze scholen op zoek naar activiteiten waarmee leerlingen de competenties die ze op school verworven hebben kunnen verruimen en verdiepen. Die samenwerking maakt van onze scholen brede open scholen, d.w.z. netwerken van toegankelijke en kwalitatieve voorzieningen voor kinderen, ouders en buurt, met de school als middelpunt voor het leren en leven van de leerlingen.

De open school zet de deuren open voor jong en oud, zowel overdag als 's avonds. Zo wordt ze een ontmoetingsplaats die kan uitgroeien tot een buurtcentrum.

Leerlingenbegeleiding

Om onderwijs op maat van elk kind te kunnen bieden, werkt elke school van het GO! nauw samen met een centrum voor leerlingenbegeleiding. Leerlingen, ouders, leerkrachten en schooldirecteurs kunnen naar een CLB stappen voor gratis informatie, hulp en begeleiding.

Een CLB werkt op vier domeinen: problemen met het leren, de juiste studierichting kiezen, het welbevinden op school en de gezondheid van elk kind. Het CLB-team is multidisciplinair samengesteld: er werken artsen, verpleegkundigen, maatschappelijk werkers, psychologen, pedagogen en anderen. Ze zijn gebonden door het beroepsgeheim.

CLB-begeleiding is verplicht bij:

- spijbelgedrag/afwezig zijn op school zonder wettelijke reden;
- alle medische onderzoeken;
- het nemen van maatregelen om leerlingen, ouders en leerkrachten te beschermen bij besmettelijke ziekten.

Het kind staat centraal. Er wordt met respect voor iedereen gewerkt. Er gaat bij voorrang aandacht naar leerlingen die door hun leefsituatie of sociale achtergrond belemmerd worden in hun ontwikkeling of groei en leren. Bij problemen zoekt het CLB-team samen met de leerling, ouders en school naar een oplossing.

Zorg

Elk kind heeft het recht om zorg op maat te krijgen, zowel in het gewoon als in het buitengewoon onderwijs. Elke leerling heeft recht op begeleiding die afgestemd is op zijn specifieke onderwijsbehoeften.

In elke school werken zorgcoördinatoren, leerlingbegeleiders en CLB-medewerkers hiervoor aangepaste regelingen en leermethoden uit, in overleg met de ouders en het kind. De beste zorg is een klaspraktijk die aangepast is aan de noden van elke leerling.

Taalonderwijs

In alle scholen van het GO! wordt het Nederlands als instructietaal gebruikt. Ook buiten de lessen wordt er Nederlands gesproken. Op die manier krijgen leerlingen die thuis een andere taal horen, meer kansen om met het Nederlands vertrouwd te raken.

Toch kunnen onze basisscholen ook al taalinitiatie Frans (als tweede taal) en zelfs Engels (enkel als derde taal) geven. Op die manier verwelkomen ze de diversiteit aan talen die van in de kleuterklassen bij hen binnenstroomt. Sommige scholen passen daarvoor de CLIL-methode toe (Content-and-Language-Integrated-Learning). De nadruk ligt hier veeleer op het verwerven van inhoud en taal. Het curriculum wordt dus gevolgd.

Jongeren tussen 5 en 18 jaar die pas in ons land zijn aangekomen, geen Nederlands kennen maar wel naar school gaan, worden opgevangen in onthaalklassen. Afhankelijk van hun persoonlijke situatie komen deze anderstalige nieuwkomers daar voor de volle lestijd terecht of slechts voor een beperkt aantal uren (en de andere uren in een 'gewone' klas met de andere leerlingen); ofwel volgen ze alle lessen in de reguliere klas.

Ten slotte kunnen anderstalige volwassenen lessen Nederlands als Tweede taal volgen (NT2) in een centrum voor volwassenenonderwijs van het GO!.

Ons charter: het pedagogisch project van het GO! (kortweg: PPGO!)

Missie

Het PPGO! is het basisdocument waarin de grondbeginselen, de waarden en de algemene doelstellingen van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap zijn opgenomen. Het is een richtingwijzer en referentiekader om lerenden te begeleiden in hun persoonlijke ontplooiing enerzijds en in hun ontwikkeling naar samenleven in diversiteit en harmonie anderzijds. Het PPGO! biedt daarmee niet alleen een basis voor kwaliteitsvol onderwijs en opvang, maar het is ook een ruimer maatschappelijk project omdat het door een brede vorming van de gehele persoonlijkheid bijdraagt aan het samenleven.

Basisbeginselen

Het GO! voedt op tot actief burgerschap door respect, oprechtheid, gelijkwaardigheid, openheid, engagement en betrokkenheid te bewerkstelligen.

Het PPGO! staat voor een dynamisch mens- en maatschappijbeeld. Het PPGO! beoogt gelijke kansen bij de maximale ontplooiing en vorming van persoonlijkheden. Daarbij streven we ernaar dat wie in het GO! gevormd en ontwikkeld is de volgende eigenschappen heeft:

- kijkt met een open geest, zonder vooroordelen, en toont belangstelling en respect voor ieders mening en bestaande verschillen;
- toont zich authentiek en integer in het samenleven met anderen, door eerlijk en respectvol uit te komen voor eigen ideeën en overtuigingen;
- huldigt de gelijkwaardigheid van mensen en de emancipatie van elk individu niet enkel als principe, maar spant zich ook in om ze te verwezenlijken;
- is betrokken bij de sociale werkelijkheid, dat wil zeggen:
  - eerbiedigt de universele rechten van de mens en zijn fundamentele vrijheden en draagt bij tot hun realisatie;
  - handelt volgens democratische waarden en instellingen;
  - verzet zich tegen maatschappelijke ongelijkheden en zet zich in voor sociale rechtvaardigheid.
- is mondig en kritisch en kan ideeën helder, genuanceerd en respectvol uiten;
- is bereid om een leven lang en levensbreed te leren.

Met het PPGO! wil het GO! elk individu gelijke kansen bieden om zich te ontwikkelen. Wij gaan daarbij niet uit van een vaste standaard maar spelen in op verschillen; lerenden krijgen pedagogische, didactische en sociaal-emotionele ondersteuning afgestemd op de eigen talenten, mogelijkheden en behoeften. Het PPGO! streeft de totale ontplooiing van de persoon na via het verwerven van kennis en inzicht en het ontwikkelen van vaardigheden en attitudes. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar het ontwikkelen van een open geest, een kritische en creatieve houding ten aanzien van mens, natuur en samenleving, en actief burgerschap.

Elk mens is uniek, alle mensen zijn gelijkwaardig. In iedere onderwijs- en opvoedings situatie moeten de individuele mogelijkheden van elke lerende tot hun recht komen. Iedereen heeft recht op gelijke ontwikkelingskansen. Rekening houdend met eigen mogelijkheden en interesses wil enerzijds zeggen dat beperkingen en contextgebonden achterstanden worden gemilderd of weggewerkt door aangepaste ondersteuning. Anderzijds worden kinderen, jongeren en volwassenen ook maximaal uitgedaagd en geprikkeld in hun specifieke talenten. Het GO! tracht met andere woorden bij alle lerenden maximale ontwikkeling, leerwinst en welbevinden te bereiken.

De aandacht voor gelijke kansen toont hoe in ons opvoedingsproject de vorming van lerenden onlosmakelijk verbonden is met het veranderen van de samenleving. Die complexe samenhang tussen individu en samenleving heeft twee componenten:

- Enerzijds bereidt het GO! lerenden voor op het samenleven. Door in te zetten op voorgenoemde waarden wil het GO! mee bouwen aan de samenleving van de toekomst: een vrije democratie met actieve burgers waarin het samenleven centraal staat. Dit is slechts haalbaar als de vorming van het individu voldoende breed is, met aandacht voor zowel wetenschappelijke en technologische, sociaal-culturele als ethische componenten in een gezond evenwicht. Door die brede vorming leren kinderen, jongeren en volwassenen het doel en de zin van hun handelen inzien; het stelt hen in staat om zich kritisch op te stellen tegenover zichzelf en het maatschappelijke gebeuren en in vrijheid verantwoordelijkheid te dragen.
- Anderzijds positioneert het GO! zich met zijn pedagogisch project in de samenleving. Het universele recht op onderwijs veronderstelt dat de samenleving in maximale ontplooiings- en participatiekansen voorziet voor elk individu, volgens zijn of haar mogelijkheden. Dit recht is voor het GO! onlosmakelijk verbonden met het nastreven van gelijke kansen en het tegengaan van maatschappelijke uitsluiting. Door te focussen op wat mensen

verbindt en kinderen, jongeren en volwassenen te leren samenleven over de grenzen van verschillen heen maken we van de school een betekenisvolle leer- en leefomgeving die bijdraagt tot een meer rechtvaardige samenleving.

Samen leren samenleven: neutraliteit als uitgangspunt voor actief burgerschap

Het GO! heeft de grondwettelijke opdracht om neutraal onderwijs aan te bieden. Dat betekent dat de filosofische, ideologische en levensbeschouwelijke opvattingen van de lerenden en hun ouders geëerbiedigd worden. Neutraliteit betekent niet dat individuen neutraal of kleurloos zijn maar wel dat we uitgaan van een diversiteit aan levensbeschouwelijke perspectieven. Het GO! engageert zich tot neutraliteit en creëert daartoe een leer- en leefomgeving die uitgaat van de gelijkwaardigheid van levensbeschouwelijke overtuigingen, zonder de ene of andere overtuiging als richtinggevend naar voren te schuiven. De waarden die het GO! ondersteunt, bieden de zekerheid van een kader van neutraliteit dat noodzakelijk is om een dialoog tussen verschillende levensbeschouwingen op voet van gelijkwaardigheid mogelijk te maken: vrijheid, gelijkheid en solidariteit; gelijkwaardigheid van de seksen; scheiding van kerk en staat; vrijheid van gedachte en geweten van allen, waarbij elke persoon vrij is om een bepaalde levensbeschouwelijke overtuiging aan te nemen.

Het GO! creëert voor de lerenden de mogelijkheden om hun eigen individuele persoonlijkheid te ontwikkelen, hun eigen keuzes te leren maken en vormt hen als burgers in een democratische samenleving. Neutraliteit is daarbij als volgt gedefinieerd:

- lerenden de waarden bijbrengen die eigen en gemeenschappelijk zijn aan onze democratische samenleving en rechtsstaat;
- lerenden beschermen tegen elke vorm van druk die hen zou verhinderen om eigen keuzes te maken;
- actief optreden tegen vormen van discriminatie of uitsluiting op basis van geslacht, geaardheid, etniciteit, overtuiging en andere kenmerken;
- geen enkel onderwerp bij voorbaat uitsluiten van behandeling tijdens de lessen of van wetenschappelijke en pedagogische vraagstelling, om zo de openheid voor de diversiteit van visies in de samenleving te waarborgen.

Mensen met uiteenlopende overtuigingen zijn welkom in het GO! en hun eigenheid wordt er gerespecteerd voor zover zij de wetgeving in ons land respecteren, zich mee inzetten om kinderrechten en mensenrechten voor elke persoon waar te maken en actief betrokken zijn bij de grondwaarden en doelstellingen van het PPGO!. Het GO! beschouwt het actief omgaan met alle vormen van diversiteit als een belangrijke uitdaging en een toegevoegde waarde bij het realiseren van zijn opdrachten. Actief burgerschap wordt op de eerste plaats gekenmerkt door een actief pluralistische basishouding en de verwachting van wederkerigheid. Het GO! stelt het samen leren samenleven als een kernopdracht voorop, en benadrukt daarmee dat alle mensen in onze samenleving over bestaande verschillen heen met elkaar verbonden zijn door gemeenschappelijke grondrechten en democratische basiswaarden.

Engagementsverklaring

Door in te zetten op voorgenoemde waarden en doelstellingen wil het GO! mee bouwen aan de samenleving van de toekomst: een vrije democratie met actieve burgers waarin het samenleven centraal staat en elke persoon gelijke kansen heeft om zich maximaal te ontplooiën. De GO! school¹ is een school van de gemeenschap en voor de gemeenschap. Dat veronderstelt niet alleen een pedagogisch project, maar ook een brede participatie.

Via zijn beleid voorziet het GO! in kansen om democratische deelname aan de totstandkoming en uitvoering van beleidsbeslissingen mogelijk te maken. Het wil lerenden, ouders, personeel en bestuurders van het GO! aanzetten tot nadenken en betrokkenheid bij de maatschappelijke realiteit en de dagelijkse onderwijspraktijk. Het vertaalt het PPGO! in standpunten, actieplannen, school- en andere reglementen en de cultuur binnen zijn instellingen. Het PPGO! is dynamisch in zijn toepassing, afhankelijk van maatschappelijke ontwikkelingen, specifieke contexten, nieuwe wetenschappelijke inzichten of veranderende pedagogische behoeften.

In de scholen en instellingen van het GO! dragen alle lerenden, ouders, personeel en bestuurders er actief toe bij om de grondbeginselen, waarden en doelstellingen uit het PPGO! en de neutraliteitsverklaring van het GO! effectief te realiseren en na te leven of te doen naleven.

Met de ondertekening van dit PPGO! bevestig ik dit engagement.

¹ Of voorziening

Allemaal VIP Helemaal Go!

www.g-o.be

GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
Willebroekkaai 36 - 1000 Brussel
Tel.: 02 790 92 00 | www.g-o.be | info@g-o.be